

REGÉLŐ.

PESTEN Vasárnap Június 23^{kán} 1833.

Megjelen társával együtt hetenkint kétszer Vasárnap és Csütörtökön.
Évnegyedi díjja helyben 1 ft 36 kr boritéktalanul; postán 2 ft ezüstben.

Három évnegyedre helyben 4 ft 48 kr; postán 6 ft.

I. TÖRTÉNET ÉS ELBESZÉLLÉS.

Munk Kriska.

Borzasztólag dörögtek az ágyúk Calmar felől, melyet IV-dik Keresztely a' dán 's [norvég király ostromlott vala, az öreg Munk magános 's különben békes falusi lakja felé. Imádságra kúcsolt kezekkel ült bársony karszékében a' nemes ősz, 's lábainál egy fa-zsámolyon egyetlen leánya Kriska (Christina), az északi Szépek disze, nyugott tekintettel borostyán-koszorút füzött, 's bátor hanggal ajtatos dalt énekelt, mintha azon borzasztó zaj, mely őt környezé, énekét kísérő leglágyabb harmonia volna. Az öreg örömvillogó szemekkel simitá-el hős bátorságú leányának szép nyílt homlokáról arany hajfürtjeit, mondván: „Kris-kám, illy nyugott lehetsz te az ostromnak ezen borzasztó viharjai közt?“ — Ugy van atyám, viszonzá ő, nagy szemét ihlelten az ég kékjére emelve, mellynek színfényétől sugárzék, nyugott vagyok igen-is, 's ne legyenek-e? 's örömemben ne dobogjon szívem, ha Keresztelyt, a' szeretett királyt, győzedelmesnek gondolom? — Meglásd atyám, ő lesz a' diadalmas, nem sokára megveendi Calmart.“ Ez után, megihlelve ezen valóság lehetségétől, 's igen ohajtott képzeletétől elragadtatva, így kiálta fel: „A' Dánokat, honosinkat, barátinkat fogjuk ismét látni!“ — „És ezen koszorú? — kérdé a' forró honszeretettől hasonlóan elragadtatott Ősz, — ugy-e bizony, ez szeretett Keresztelyünk számára készül?“ — „Ó édes atyám, — mond gyengén pirulva leánya, — milly szerencse mérközhetnék az enyimmel, ha ezt nekem volna szabad ön magának a' királynak általnyujthatni! de így csak gyermek korában van ábrázolva, de őt már akkor-is merész bátorság lelkesíté, 's már kora

zsengéjében babérdiszt érdemle, mellynek koszorúját későbbben vitézsége, 's győzelmei fűzték királyi koronájára.“ Megfonván Kriska a' hős koronát, csendes hajlékába sietett 's dobogó szívvvel szorítá Keresztely reméllett győzelmeinek ezen példázatját jámbor szüz - melljéhez; majd ismét honi érzelmei és ohajtásai szerint a' csaták magos Úrához, ennek oltalmába ajálván a' dán királyt, imádkozott, hogy őt diadalmasan vezérelje egész svéd országon keresztül; 's midőn a' királyfi fejét az egyszerű zöld füzérrel csinosan diszesitené, vigan tekintve-fel hozzá imigy fakadt ki: „Itt ezen magányban a' Svédek ellenséges pillanatja nem fog téged megfertőztetni.“ — Más nap viradóra alig lövelé a' nap-királyné első arany sugarait a' nyájas leányka nyoszolyájára, midőn álmából felserkenvén örömtelven hallgatódzék az édes csendre, melly őt körül fogá. Valamint az egész természet nyugott 's békes volt, szinte ugy némult el a' harczos fegyverek robaja-is. Vigan szökött-ki nyoszolyájából, örvendező sietséggel kereste-fel édes atyját, 's elragadtató tüzzel kiálta feleje: „Keresztely megvette Calmart, ó atyám, Calmar meg van véve!“ — Munk és leánya Dániából származtak egy ottani nemes agg nemzetségből 's valamint Norvégia 's Dániának népe valódi hajlandósággal tisztelé IV-ik Keresztelyt, ezen éppen olly jó mint böles uralkodót: szinte olly forrón buzgott mind kettejeknek szive-is a' jámbor, és hős királyért, ki vitéz seregét mindenütt tulajdon maga vezérlé, majd mindig győzedelmes lön, 's nem egyszer ő volt az utolsó, ki a' vér-mezőt elhagyta. Hajdan Munk-is katonáskodék a' dán seregnél, de most hadi szolgálatra alkalmatlan, azon felül özvegy levén semmi se bírhatta volna őtet arra, hogy drága hazáját oda hagyja, a' Svécziában elhunyt távulas rokonától ama reá szállott örökségen kívül, melly által ezen mostan birt jószágocskáját nyeré. Nehány esztendő óta lakott már ezen vidéken, de örökké egy ellenállhatlan vágy vonzá mind őt, mind leányát haza, a' szeretett honi földre vissza, a' dicső Keresztely véd-szárnyai alá; 's Munknak legnagyobb aggodalma mindig az volt, hogy ezen jószágot eladhassa, 'és kedves Dániájába vissza térjen. Akkor tájban (1611) gyulladt-ki IV-ik Keresztely 's IX-ik Károly svéd király közt a'

vérengző háború; igen természetes volt tehát, hogy mind Munk, mind leánya forrón kívánták királyuknak, minék a' Dánok uralkodóját méltán nevezhették, svéd ország elfoglalhatását. Ifionczi hévvel lángolt még a' hazaszeretet tüze az elaggott öregnek melljében, 's ezen tűz éleszté Kriska belsejét-is; forrón szerette ő az ismeretlen királyt, kit a' leánykának magos fellengésű képzete a' lehető földi tökéletesség példaképévé (ideal) festett előtte.

Miután néhány nap múlva csak ugyan megvalósodott, hogy Calmar városa Keresztelynek magát fel-adta: egy este a' kandallónak lángoló tüze mellett ült az öreg Munk, 's a' jámbor leányzó figyelmező atyja előtt arany czifrázatokkal ékesített istenes könyvből olvasott. — A' szél borzasztólag üvöltött a' setét fenyvesen keresztül, csak olykor bujt elő a' villogó hold, a' szeretők nyájas barátja, fellegleple alól, 's csak perczenetkint tünteté-ki szelid világot. Egyszerre lódobogást sejtettek lakjuk előtt, 's nyomban reá erőszakos ütésekert hallottak a' jól bezárt vasajtón. Kriska felszökött, 's a' megdöbbsent atyát nyugtatván, világot ragadt, és lesiete az ajtó kulcsával. Bájhangú, de most kevéssé rémült szavával kérdi, ki kívánkoznék bejönni? „Jó emberek!“ hangzott kívülről barátságosan vissza, 's erre Kriska bátorodva nyitá-fel az ajtót. Örvendve csudálkozott, midőn a' bébocsátottak ruházatjáról Dánokra, barátokra, honfiakra ismert, kiket olly forrón ohajtott vala. Még magosb lelkesedéssel, mint multkor kiálta a' kölépcsőnek végső fokán remegve álló atyjához: „Dánok, barátink, honosink!“ — Azonban alig fordula ismét vissza pillanatja az idegenekre, midőn a' meglepés szótalanná tevő őtet. Egy szép sugár férjfi lépett vala be, kit előkelő külsejéből azonnal hadvezérnek sejtett. A' bájos kapusné ama hazafiúi felkiáltása vizsont édesen lépé-meg az idegent, 's nyájas meghajtással nyult keze után, vendégszeretetétől éjeli szállást, kegyességétől pedig homloksebére enyhítő balszalmot kérvén; mert a' legközelebbi erdőben lova elbukott vala, 's ő egy csucsos fatuskóba ütköztvén fejével, ezt tetemesen megsértette. Kriska szánakodott a' szép esedezőn, 's mind a' kétérésnek rögtöni teljesítését ígerte. Előre menvén diadalmasan vezeté kedves vendégeit atyja elejébe, ki

őket mint honosít, 's barátjait hasonló szíveséggel fogadta; 's midőn ismét a' kandalló parázsa mellett barátságos körben ülnének együtt, Munk pedig életének egyszerű történetét beszéléné-el, katonáskodásáról, melyre még most is ifiúi hévvel emlékezék, se felejtkezvén-meg; addig Kriska a' sugár hadvezér mellett állott, mert annak nevezék őt kísérelő, reszkető kézzel oszlata széjjel a' sűrű hajfürtöket tüzes homlokáról, 's balzsammal nedvesített kendőt kötött annak szép barna haján keresztül; háláló pillanattal nyugvék a' vezérnek tüzes szeme a' szép leányzón, mig ez illy részvéttel forgolódnék körülte; de az atyja csak hamar félbe szakasztá leányának kedves foglalatosságát. „Kris-kám, — így szóllalt, — hozz csak abból az ó rajnai borból; a' Dánok, 's királyuknak egészségéért fogjuk kupáinkat üríteni! 'S midőn a' nyájas pohárnokné aranyszélű pohárban nyujtaná a' becses szőlő nedvét tisztelt vendégének, ez legelőbb-is ó rá köszönté azt, mondván: „Mosolygó csillagkint tünt ugyan előnkbe ezen setét éjben e' háznak világa, de illyen szíves elfogadást 's illy bájos sebészre találhatást nem reméltem. Kriska elpirulva szegezé szemérmes szemeit a' földre, 's csak midőn az atyja fentebb hangon kezdené Keresztelyt magasztalni, akkor nyilt-meg a' szelid szüznek ajka-is, hevesben lángolt gyengéd arcának viritó pirosága dicsérő beszédének tüzetől, mellyel a' királyt magasztalá; tüzesben villogott szeme, midőn annak uralkodói rényeit 's hős tetteit érintené, 's nyájas részvétig lágyult-le szava, a' királynak jámborsága 's kegyesége magasztalásánál. *(Folytatás következik.)*

II. NÉPISMERTETÉS.

Mexikói asszonyok. *(Végzet.)*

Az alsóbb rendű asszonyok természete bizonyos viszonyokban még világosabban tűnik-elő. Ez valamint mindenütt, azon alapul, hogy a' sajátságoknak kitünőbb vonásai még nem finomítottak a' nevelés 's illendőség törvényei által, vagy a' magokhoz hasonló előtti félelemtől nem gömbölyödtek-meg. Ezen rendbeli asszonyok nyilvános helyen tulságig ajtatoskodók, otthon zsémbeskedők, czivakodók, 's tekintet nélkül egészen féltékeny 's boszúkivánó indulat-

joknak adják magokat. A' közép rendbeli asszony tartozkodás nélkül szemébe mondja szerelmesének, hogy hivatlanságát megfogja boszúlni. A' marquis-né boszút áll a' nélkül, hogy sejdíteni lehetne annak szerzőjét. — A' polgári asszonyok még a' fekete felső köntöst 's mantillát-is viselik, mellyeket estve musselin vagy karton felsőruha, és schawl vagy re b o s o vált-fel; de rajtok tollakat, vagy virágokat ritkán, kalapot soha se látni. — A' Leperá-k nem olly cynicai mocsokban élnek, mint férjeik; legalább még fentartják a' szemérmesség törvényeit. Ruházatjok nyakig érő 's itt öszve kötött ingből, és alsó köntösből (szoknya) áll, melly egyes zsebkendőkből fűzetik öszve, 's fehér szalaggal aggatik a' felső testet fedő lepelhez; néha ezen szoknya veres pamutból van készítve. Kék és fehér re b o s o fejezi-be végre ezen asszonyok ruházatjoknak sorát, kik különben mezitelen, 's térdőktől fogva lefelé fedetlen lábbal járnak; csupán vasárnap huznak-fel örömet atlasz-czipőt, mellyet a' reá következő hétnek első napjaiban-is mind addig czipelnek, míg tökéletesen szét foszlik. Azon erkölestelenségek, mellyek a' férjfi- Leperók és asszony- Leperákat kitüntetik, mind ket-tejeknek sajátjaik; az utóbbiak azonban (asszonyok) egy vagy más házi munkával még-is foglalatostkodnak p. o. a' tortilla (málé, kukoriczakenyér) sütéssel. Veszekedés és perlekedés nem ritkaság ezen asszonyok között. Ekkor ők éppen olly erővel mint ügyeséggel hagyitják egymásra a' követ, 's mindenkor készen vagyon tranchete nevű védfegyverök, melly által okoztatott seb veszedelmesebb a' törsturásnál. Ama fegyvernek aczél plengé-je (Klinge) van, mellynek csúcsa görbe mint a' szőlőmetsző kését. Ezen Leperák közt támadott kettős harczok bizonyos szokásbeli törvények szerint mennek végbe, valamint nálunk a' párvialatok. Elsőbben megegyeznek, a' tranchete-nak millyen hosszúságával szabad egymást sérteni, midőn a' kihiváskor a' plengére tett mutató ujjal meghatározzák a' fegyvernek ama hosszúságát, mellyel valaki sebesíteni vagy sebesíttetni akar. Mivel pedig ezen viadalokat többnyire féltékenység (Eifersucht) okozza, közönségesen a' fegyver-dőféseket egymás arczára irányozzák.

A' guadalaxarai (új spanyol országban) Leperákat (Leperas) nem kell felcserélni a' mexikobéliekkel. Az elsőbbiek mindig harisnyákat és pántlikás cipőket viselnek; 's noha nem bátorkodnak a' polgári asszonyok ruházatját utánozni, de két szoknyácskájok, mellyeknek felsőbbikét himzett musselinból készítik, vasárnapokon szemkápráztató fehérségű. Testök körül égszinű vagy veres chinai krepp-övet többszörös rétből tekernek, melly oldalvást csinos lebegő pántlikákkal egyesül, mellyekről arany rojtok csüggenek. Különben ezen Leperáknak szokásaik se jobbak a' többiekénél, sőt azt vetik szemökre, hogy a' fajtalanságnak nagyobb rabjaik, mint a' többiek.

Az indiai asszonyok dolgosok, és szakadatlan gondal foglalatostkodnak picziny házi gazdaságukban. A' fen említett tortillák (igy neveztetik a' torta-is) készítése igen fáradságos munka, minek naponkint meg kell történnie. Ők viszik-ki férjeiknek ételöket a' mezőre, 's azon kívül a' vásárra gyümölcsöt, héjas veteményt, zöld főzeléket, és baromfit hordanak. Ha ezen okból a' városba mennek, lepedőbe kötött nagy kosárba rakják egész terhököt, 's ezt hátokra vevén a' lepedőt melljöken öszve kötik. A' csecsemős asszonyok azonban a' kosarat fejöken, kisedőket hátokon viszik. Ugy látszik, hogy a' gyermek, kinek csak teste közepét szoritja anyjához a' lepedő, feje 's lába pedig szabadon lóg-le, nem sokat szenved ezen helyzetében ama nyekkentő rázások végett, mellyekre különben anyjának mindenkori sebes ugrádozó járása mellett ki volna téve. A' tó melléki Indusnék Mexikóba csónakokon (Canot) jönnek, mellyeket ők igen ügyesen tudnak kormányozni.

Az indiai fehér nép már 11—12 esztendőskorában férjhez mehető, de annál korábban-is elvirágozik. Többnyire kicsinyek, de jó természetűek, nem ritkán igen szépekre-is lehet köztök találni. Hajokat, mellyet veres pamuttszínó-rokkal tekersekbe (Zopf) fonnak, fejek körül kötik, 's ezen hajékeség meglehetősen kellemmel állana nekik, ha szorgosan viselnék gondját. De fájdalom a' tisztaság szeretete nem igen kitűnő sajátsága a' belföldi fehér népnek, melly testére szinte olly kevés gondot fordít, mint ruházatjára. Az indiai asszonyok nagyon szeretik a' szeszes (geistig)

italokat. Öltöztetjek alig térdig érő pamut-szoknyából álló és még egy keskeny pamut-szövet darabból, mellynek közepén lyuk vagyon vágva, hogy fejökkel azon keresztül bujhassanak. Ezen felső ruházat fedezi agyékaikat és szép alakú keblöket. Némelly Indusnék városokban szolgálatban is állanak, hol őket más cselédeknel jobban szeretik engedelmes és jámbor viseletök végett. Dajkáknak is (Chiches) fogadtatnak, sőt keresztetnek. Honi nyelven a' chiches szó keblét jelent, de ábrázolólag (figürlich) a' mexikói dajkákra-is alkalmaztatik.

III. JELES MONDÁS.

Barát-vasasztás. A' jó emberek közül mindenkor azt válassz, kit tiszteletre legméltóbbnak tartasz; mindent mintegy annak jelenlétében tégy, és adj neki számot minden cselekedetedről.

Seneca² Lucilius barátjához.

IV. KÖLTÉSZET.

A' f u l á n k.

Tolvaj méh szálldogált

Köpűm körül,

Meglopta mézemet

És elröpül.

Utánna mentem én

Hová megyen?

Utánna sík mezőn,

Völgyön, hegyen.

Hegyen túl zöld mezőn

Kis ér csereg,

Műves árnyékban ott

Lány szendereg.

És leszállt és megállt

A' röpke méh,

'S a' lányka ajkait

Mézzel tömé.

„Enyim, enyim a' méz,

Nem hagyhatom!”

'S lehajtom, 's ajkából

Felsókolom;

'S csak szívom, csókolom

Az ajákat, —

De felébredt a' lány

És elfutott!

A' lányka ment, futott,

Se méz, se méh!

Csak a' fulánk maradt

Bús szívemé.

Garay.

V. Különféle.

L e g y e z ő.

Ha a' mult forró Májust még izzasztóbb hónapok váltják-fel, reménysége lehet a' már két tized óta divatjából kilépett legyezőnek, hogy a' honi Szépművelésintézet forgásba juttatandó. A' spanyol hírek derítik, hogy az ottani Szépeket, ámbár a' teremtés

legszebb remekévé alkotó őket, még-is, kénykedve a' természet buja kedvezésével, a' tetszvágy (*Gefallsucht*) külsőbb segédeszközökhez-is elragadja az andalító kellemeknek tetszetőbbitésére. Ily bájoló szerek nemei közé választák többek közül a' legyezőt (*Albonico*), 's ezt a' spanyol Szépnem királynétól fogva szolgálányig viseli; így a' kis iskolás leányka, úgy az aggott anyó, amaz tanuló helyére, emez a' misére, legyező nélkül meg se jelen; 's valamint a' napkeleti Szépnem a' fris bokréta, úgy a' Spanyolnának szép kezében az *Albonico* grátziák játékvá, és szerelem telegrafjává olvad, midőn annak játszi forgatásával tarkás változásokban gyengén alkotott hó fehérségű kezecskéiket, 's bájt nyújtó hőszinű karjaikat a' vizsga férjfi szemnek kínálgatják; — azzal köszöntvén, enyelegvén, kedvet, haragot 's parancsot osztogatnak. Nemde két tized előtt a' magyar Szépnemnél szinte illyes mit lehetett tapasztalni? — midőn a' magyar *Albonicóval* egy kis gyenge illetés a' vállra valamely új égi bájvilágot nyújtott a' magyar köntös alatt dobogó férjfiút szívnek! — Valljon a' két nemzet közül mellyik költsönözze másikatól az *Albonicót*? —

G a a l J ó z s e f.

Czukorlopó. — Lopott czukorsüveg végett tümlőczöztetni, törvény elejébe idéztetni, 's megítéltetni, bizonyosan szerencsétlenség. De mind ezeket egy lopott czukorsüveg végett szenvedni, melly még czukorból se volt, az csak még-is tiszszerte bosszontóbb. 'S ez Lüttichben egy szegény zsebelővel (*Gauner*) történt, ki mesterségében még csak kezdő vala. Neve *Egenoff*. Valamely gonosz szatócs (*Krämer*) egy gyönyörű czukorsüveget állita-ki, hogy a' bátor orozó vitézeket megcsalja; *Egenoff* arra ment, 's gondolá, hogy a' fehér kalpagot elcsenni olly nagy munka talán nem leszen. Elcsenni csak könnyű volt; de a' czukorsüveg fenyőfából 's csak czukor-kéreggel vala behuzva. *Egenoff* tümlőcbe vitették; hijában kiáltá, hogy nem lopott, sőt inkább, hogy ő volna meglopva; mert csak még is börtönbe kellett sétálnia.

Kérdő rejtvény.

- 1) Mellyik kert nem kaphat hazánkban soha magyar nevezetet?
- 2) Mellyik szekér nem vonattatik ló, ökör, vagy masina által, még-is legtávulabb halad?

R. M. T a r á r ó l.

Előbbi rejtvény: Magyar, ma, mag, mar, ag, gar (gög), ara (menyasszony), agy, ragya, agyar, Gara, Garay.

K é r e l e m.

Vége felé sietvén folyó hónapunk, tisztelettel kérjük becses olvasóinkat, hogy folyóírásunk további folytatása végett rendelkezéseiket mennél előbb megtenni ne terhelteessenek.

Szerkeszi Róthkrepf Gábor, halpiaroz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi urak utszája 612.